

Ристо Ковијанић, Котор

НЕКОЛИКО ПОДАТАКА О РАСТУРАЊУ КЊИГА БОЖИДАРА ВУКОВИЋА

Током свог дугогодишњег рада у Которском архиву нигдје нијесам наишао на име Божидара Вуковића Подгоричанина, тог знаменитог културног радника Црне Горе, којег Доситеј Обрадовић назива „зраком нашег просвештенија“, а Јан Колар га у својој прослављеној *Slávy dcera* убраја, уз још неколико Југословена, у знамените људе словенских народа. Своја архивска истраживања у вези са проучавањем културног живота старог Котора, откривањем многобројних занатлија и умјетника, помораца, бродоградитеља и привредника, освјетљавањем заслужних и знаменитих личности и трагањем за поменима црногорских племена, завршио сам, углавном, са годином 1600, са которском судско-нотарском књигом LXXII. Нашао сам само неколико корисних података о растурању ћирилских књига из Вуковићеве штампарије у Млецима. Оне су преношене и у Котор, а одатле највећим дијелом у Црну Гору и Србију.

Године 1543, Дмитар Андојевић из Никол-Пазара (данашњег Бијелог Поља), познате средњовјековне караванске станице код манастира Николца, обавезао се пред которским судом да ће Лазару Брајановићу из Котора, којег заступа Иван пок. Николе Буће, исплатити 61 дукат и 20 бијелих аспра (1 дукат=50 аспра) за 33 књиге штампане „славенским словима“ (*stampatis in litteris sclavis*). Јамчио је Иван Радманов Божиковић из Пераста.

Изгледа да дужник Андојевић није испунио своју обавезу до одређеног рока. Зато се његов јамац, Иван Радманов (Божиковић) из Пераста, обавезао пред которским судом, новембра 1549, да ће Лазару Иванову Брајановићу платити 61 дукат у бијелим аспрама (око 3050) за исто толику вриједност „српских књига“, које је од њега узео а није их платио (*ducatos sexaginta unum de aspris albis pro totidem libris servianis ab eo habitis non solutis*). Исплату је имао извршити у два пута, априла и августа сљедеће године.

Мало је вјероватно да се овдје ради о продаји друге (а не исте) партије књига из 1543. У овим документима латинских нотара

не помиње се ни штампарија ни издавач књига, али је сасвим јасно да су то књиге Божидара Вуковића, штампане ћирилицом у Млецима. Све Божидареве књиге биле су већ изашле: *Служабник—Литургијар* (1519), *Псалтир са часловцем* (1520), *Октоих осмогласник* (1537), *Требник* (1540), а двије године раније *Минеј* (1538), „трудом јеромонаха Мојсија Дечанца“ (један примјерак чува се у манастиру Савини). Уговор је потврдио судија Ђорђе Бијанци, пјесник—хуманиста, чији је стриц Ђорђе, которски властелин, био ожењен сестром Ивана Црнојевића, Анђелином.

Године 1564. Никола Пасквалић и Лука Мекса, которски властелини, водили су спор пред судом (судијом Бућом Бућом и Јеролимом Бијанци, члановима градске управе) око неке свите (чохе) и „неколико књига на српском језику“ (*nonnullorum librorum in lingua serviana*). Пресуду су имали донијети арбитри Јеролим Бијанци и Иван Грубоња. Свакако, и ове књиге биле су из млетачке штампарије Вуковића, издања Божидарева или његовог сина Вићентија, који је наслиједио очеву штампарију. Зна се, Вићентије је издао *Псалтир* 1546, *Зборник* 1547, *Служабник* 1554, *Молитвеник* 1560. и поново *Псалтир* 1561.

Новембра 1565. уведена је у судско-нотарску књигу признаница Николе Маритића из Рисна, писана руком Антона Николина Болице (јер Маритић није знао писати), а потписала су је још два свједока, Људевит Николин Бућа и Трифун Гаврилов Болица. Маритић признаје да је дужан Трифуну Михаилову Бући 1.425 аспри (скоро 30 дуката) за 20 „српских књига“: 8 *Псалтира*, 7 *Литургија* и 5 *Требника*; обавезао се да ће тај дуг исплатити током наредне године. Такође признаје да Трифуну дугује још 1.390 турских аспри (скоро 28 дуката) за „других 20 српских књига“, и то: 8 *Псалтира*, 6 *Литургијара* и 6 *Требника*. Обавезао се да ће га подмирити чим се његов брат врати из Србије са „садашњег путовања“, ако књиге прода, а ако их не прода, да ће га подмирити до идућег априла.

Ове ћирилске књиге, чији су наслови наведени у документу, могле су бити само из штампарије Вуковића у Млецима, прије Вићентијева него Божидарева издања. И једне и друге књиге продаване су по цијени од два дуката, осим Минеја, дивот-издања, чија је цијена била знатно већа. Мало је вјероватно да је међу поменутиим књигама био *Псалтир Јеролима Загуровића*, штампан у Млецима 1566.

Извори: Историјски архив у Котору, СН, XLVIII, 471; XLIX, 165; LVII, 504; LVIII, 37.

Литература: Р. Ковијанић, *Пошто су продаване прве српске књиге штампане у Млецима*, *Зборник Матице српске за књижевност*, I, 164, Н. Сад 1953; И. Стјепчевић и Р. Ковијанић, *Књижевни рад у Боки у средњем вијеку*, *Стварање*, IX—1, стр. 67, Цетиње 1954; Р. Ковијанић, *Которски медаљони*, бр. 73, Центар АРС, Београд, 1976; друго издање, *Књижевне новине и Удружење „Вељко Влаховић“*, Београд, 1980.

Risto Kovijanić, Kotor

SOME FACTS ON THE DISTRIBUTION OF BOOKS PRINTED BY
BOŽIDAR VUKOVIĆ

Summary

The paper reveals facts about the distribution of Cyrillic books from the printing shop of Božidar and Vićentije Vuković u Venice in the mid 16th century. From Venice the books were brought to Kotor, and from thereon they mostly went to Montenegro and Serbia.

The first fact, registered in the court-notary books of the town of Kotor in 1543, tells of the obligation of Dmtar Andojević from Nikolj pazar (today's Bijelo Polje) to pay Lazar Brajanović from Kotor an outstanding debt for 33 books printed in »Slavonic letters«.

The second fact is from 1564. The Kotor landowner Nikola Paskvalić and Luka Meksa had a dispute in court about trade goods, fabrics and »several books in Serbian«.

The third fact is from 1565. The court-notary book registers a promissory note by Nikola Maritić (Maretić) from Risan, which reads that the named owes Trifun Mihailović Buća about 60 ducats for 40 »Serbian books« (16 *Psalters*, 13 *Books of the Hours*, 11 *Ritual Books*) and that the debt will be discharged by the term agreed upon.

The Cyrillic books referred to could only come from the Vuković printing shop in Venice.

